

การพัฒนาารูปแบบหมู่บ้านโฮมสเตย์เพื่อการบริการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จังหวัดหนองบัวลำภู

A Development of a Homestay Village for Environmental Conservation Tourism Services in Nong Bua Lamphu Province

จินตนา กงเพชร¹, ประยูร วงศ์จันทร์², จุไรรัตน์ คุรุโคตร³

Jintana Kongpet¹, Prayoon Wongchantra², Jurirat Kuruchot³

บทคัดย่อ

การพัฒนาารูปแบบหมู่บ้านโฮมสเตย์เพื่อการบริการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีส่วนช่วยเสริมสร้างความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมการปฏิบัติการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนที่มีประสบการณ์ในการบริการโฮมสเตย์ งานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ พัฒนารูปแบบหมู่บ้านโฮมสเตย์เพื่อการบริการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การศึกษาแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ระยะเวลาคือ ระยะเวลาที่ 1 ศึกษาและสำรวจสภาพและข้อมูลทั่วไปและการดำเนินงานหมู่บ้านโฮมสเตย์เพื่อการบริการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ระยะเวลาที่ 2 พัฒนารูปแบบหมู่บ้านโฮมสเตย์เพื่อการบริการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยใช้การวิจัยแบบวิธีผสม (Mixed Method) โดยเลือกเจาะจง 2 หมู่บ้าน แต่ละหมู่บ้านเลือกเจาะจงประชาชนที่มีประสบการณ์ในการให้บริการโฮมสเตย์จำนวน 15 คน เพื่อใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ Paired t-test และ F-test (One-way MANCOVA)

ผลการวิจัยปรากฏ ดังนี้

1. รูปแบบหมู่บ้านโฮมสเตย์เพื่อการบริการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีองค์ประกอบ 6 ด้าน คือ 1) การสำรวจ (Survey) ศึกษาเอกสาร ลงชุมชน สำรวจสภาพแวดล้อม ทرفพยากรแหล่งท่องเที่ยว 2) การดำเนินงาน (Operations) วางแผนการดำเนินงาน ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับทราบ จัดฝึกอบรม เรื่อง การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม 3) การจัดตั้งองค์กรในชุมชน(Organization) มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ รับสมัครสมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์ 4) การประชาสัมพันธ์ (Relations) จัดทำคู่มือรูปเล่ม แผ่นพับ ประชาสัมพันธ์ 5) การให้บริการ (Service) การต้อนรับ กิจกรรมนำเที่ยว กิจกรรมนำเที่ยวใกล้เคียง 6) การประเมิน (Evaluation) การประเมินภายในกลุ่มโฮมสเตย์ และการขอรับการประเมินจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย 2. ประชาชนโดยรวมและจำแนกตามประสบการณ์ในการให้บริการโฮมสเตย์ที่เข้าร่วมการอบรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมการปฏิบัติการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสูง

¹ นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาสิ่งแวดล้อมศึกษา คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

^{2,3} อาจารย์สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Ph.D. Candidate in Environmental Education, Faculty of Environment and Resource Studies, Mahasarakham University

^{2,3} Lecturer, Faculty of Environment and Resource Studies, Mahasarakham University

กว่าก่อนเข้ารับการศึกษาอบรม อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 3. ประชาชนที่มีประสบการณ์ในการให้บริการโฮมสเตย์ 1-3 ปี หลังการอบรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีพฤติกรรมการปฏิบัติการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมากกว่าประชาชนที่มีประสบการณ์ในการบริการโฮมสเตย์ 4-6 ปี ($p < .017$) แต่ประชาชนทั้งสองกลุ่มมีความรู้และเจตคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมไม่แตกต่างกัน ($p > .05$)

โดยสรุป รูปแบบหมู่บ้านโฮมสเตย์เพื่อการบริหารการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสามารถเสริมสร้างความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อของประชาชนที่มีประสบการณ์ในการบริการโฮมสเตย์ ประชาชนเหล่านี้ได้มีจิตสำนึกรับผิดชอบในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

Abstract

A development of a village for environmental conservation tourism services can build knowledge, attitude and behaviors in practices of environmental conservation of the people who have experiences in homestay services. This study aimed to develop a homestay village for environmental conservation services. The study divided into 2 stages. The first stage was to study and survey general information and operations of the homestay villages for conservation tourism services. The second stage was to develop the homestay village for environmental conservation tourism services. The mixed methods were employed for the study with 2 purposively selected villages. 30 village people with homestay service experiences were purposively selected and participated in the study. The Paired t-test and F-test (One-way MANCOVA) were employed for testing hypotheses.

The major findings revealed the following:

1. The developed homestay village for environmental conservation tourism services had 6 component's: (1) Survey, a study of document, survey of community environment and tourism resources ; (2) Operation, planning operation, publicizing information to the village people, organizing a training on an environmental conservation ; (3) Organization Setting, setting a working committee, accepting homestay members ; (4) Relations, making a guide book, leaflets ; (5) Service, welcoming to tourists, tourists activities, and nearby tourist activities ; and (6) Evolution, assessing within the homestays and requesting for evolution from the Tourism Authority of Thailand.
2. The village people as a whole and as classified according to homestay service experiences showed gains in knowledge, attitude and behaviors in practices of an environmental conservation from before attending the environmental conservation training at the .05 level of significance.
3. The village people with 1-3 years of homestays service experiences showed behaviors in practices of environmental conservation after attending the training more than the village people with 4-6 years of experiences at the

.05 level of significance. However, the two groups of these village people did not indicate knowledge and attitude toward environmental conservation differently.

In confusion, the developed homestay village for environmental conservation tourism services could develop knowledge, attitude, and behaviors in environmental conservation of the people with homestay service experiences. These people had awareness and responsibility in sustainably environmental conservation in the future.

บทนำ

ในส่วนของการท่องเที่ยวตามแหล่งที่เป็นธรรมชาติ โดยเฉพาะอุทยานแห่งชาติทั้งทางบกและทางทะเลนั้น นับว่ามีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง และรวดเร็ว โดยรูปแบบในการเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวมีทั้งแบบไปกลับและแบบพักแรม ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสสัมผัสเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติ อันเป็นการเปลี่ยนบรรยากาศจากสิ่งแวดล้อมที่จำเจในชีวิตประจำวัน ทำให้เกิดความรู้สึกสดชื่นแปลกใหม่ นอกจากนี้ยังมีโอกาสได้เรียนรู้เกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชน ในท้องถิ่นอีกด้วย อย่างไรก็ตาม จากการที่อุทยานแห่งชาติเป็นแหล่งที่มีสภาพธรรมชาติสวยงาม และมีระบบนิเวศที่เปราะบาง ดังนั้น การใช้ประโยชน์พื้นที่อุทยานแห่งชาติโดยขาดความระมัดระวังไม่ว่าจะเป็นเพื่อการพัฒนาาระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ รวมทั้งการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายมากขึ้น (ดร.รชนี เอมพันธ์ และสุรเชษฐ์ เชษฐมาลี, 2539: 95) กิจกรรมเหล่านี้ย่อมจะก่อให้เกิดผลกระทบทางด้านสังคม วัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น การลอกเลียนแบบ การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และวิถีการดำรงชีวิต เป็นต้น การท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อสังคมมากทำให้เกิดการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ประเพณี ทัศนคติความคิดเห็น การท่องเที่ยวยังมีส่วนกระตุ้นให้เกิดมีการรักษาสีศิลปวัฒนธรรมของตนเอง ในทางกลับกันการท่องเที่ยวยังมีส่วน

ทำให้ขนบธรรมเนียมประเพณีแหล่งท่องเที่ยวเป็นแหล่งเสื่อมโทรมได้ จากวัฒนธรรมในตัวนักท่องเที่ยวนำมาเข้ามา(รชพร จันทรสว่าง, 2546: 18)

จังหวัดหนองบัวลำภูมีทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศจำนวนมาก ตั้งเป็นจังหวัดเมื่อปี พ.ศ. 2536 มีความเป็นมายาวนานประมาณ 900 ปี ด้วยสภาพทางภูมิศาสตร์ที่มีทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลายทั้งทางด้านทรัพยากรธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม โบราณสถาน ศาสนสถาน และภูมิศาสตร์ที่มีทั้งทรัพยากรน้ำและวิวทิวทัศน์เป็นภูเขา นอกจากอุทยานแห่งชาติภูเก้า ภูพานคำ แล้วจังหวัดหนองบัวลำภู ยังมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีการบริหารจัดการโดยชุมชนอีกหลายแห่ง เช่น แหล่งท่องเที่ยวภูพานน้อย แหล่งท่องเที่ยวภูหินลาดช่อฟ้า แหล่งท่องเที่ยวภูผายา ถ้ำเอราวัณ ถ้ำผาเจาะ และยังมีกลุ่มโฮมสเตย์ ได้แก่ กลุ่มการท่องเที่ยวเชิงเกษตร กลุ่มโฮมสเตย์บ้านถ้ำกลองเพล กลุ่มโฮมสเตย์บ้านห้วยเตือ กลุ่มโฮมสเตย์บ้านสวนสวรรค์ กลุ่มอาชีพต่างๆ เช่น กลุ่มแปรรูปปลา กลุ่มอาชีพทอผ้า กลุ่มหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา กลุ่มสานกระติบข้าว กลุ่มจักรสานต่างๆ และอีกหลายแห่งที่มีความต้องการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ได้มาตรฐาน และก่อตั้งเป็นหมู่บ้านโฮมสเตย์เพื่อการบริหารการท่องเที่ยว (สำนักงานจังหวัดหนองบัวลำภู, 2549) จากการสำรวจพบว่า ยังพบว่านักท่องเที่ยวยังมีพฤติกรรมปฏิบัติในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ไม่เหมาะสม เช่น ขาดความเคารพ

กฎระเบียบที่กำหนดไว้ เช่น นำเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์มาดื่ม ส่งเสียงดัง รบกวนนักท่องเที่ยวที่มาพักผ่อนและปฏิบัติกิจกรรม ทั้งขณะตามชอกหินและพื้นที่ท่องเที่ยว ประชาชนที่อยู่ในเขตพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีการบุกรุก ลักลอบ การใช้ประโยชน์ที่ผิดหลักการระบบนิเวศ แม้แต่การก่ออาชญากรรมร้ายแรง ส่งผลให้เกิดความเสียหายและเสื่อมโทรม กลายเป็นแหล่งมั่วสุมของเยาวชนที่มีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ นับว่าเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นจากการทำลายของมนุษย์นั่นเอง

จากการจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด พ.ศ. 2551-2554 ของสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดหนองบัวลำภู จากรายงานผลการประชุมพบว่า ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นเรียงลำดับความสำคัญดังต่อไปนี้ ปัญหาภัยแล้ง ปัญหาขยะมูลฝอย ปัญหาทรัพยากรดิน ปัญหาทรัพยากรป่าไม้ คุณภาพเสียง คุณภาพอากาศ ทรัพยากรธรณี และปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในปัจจุบันเป็นปัญหาใหญ่ที่ทุกคนต้องร่วมมือกันและช่วยกันแก้ไข จึงมีการร่วมมือกันทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม จิตติ จิตใจเจริญพร กล่าวว่าการท่องเที่ยวในรูปแบบโฮมสเตย์นั้น เป็นการท่องเที่ยวประเภทหนึ่ง ที่มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชน เพื่อศึกษาเรียนรู้วิถีชีวิต วัฒนธรรม ทัศนียภาพท้องถิ่น โดยมีที่พักเป็นศูนย์กลางและจัดให้มีกิจกรรมในด้านต่างๆ ตามความต้องการของนักท่องเที่ยวรวมอยู่ด้วย นับว่าเป็นสื่อในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้เป็นอย่างดียิ่ง โดยใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีในชุมชนเป็นฐานสำคัญในการพัฒนา(จิตติ จิตใจเจริญพร, 2549: 107) จากการศึกษาองค์ประกอบในการจัดตั้งหมู่บ้านโฮมสเตย์เพื่อการบริหารการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ข้อที่ 6 ด้านสภาพแวดล้อมพบว่ายังไม่

ครอบคลุมบริบทในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และควรจะมีการปลูกฝังความรู้ เจตคติ ต่อการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งความเข้าใจในพฤติกรรมของมนุษย์ (Palmer and Neal, 1990: 22) ตลอดจนเรียนรู้วิธีการอนุรักษ์เพื่ออนุรักษ์รุ่นหลัง จะได้มีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมใช้ได้อย่างยั่งยืน ในปัจจุบันประชาชนมีความสนใจและให้ความสำคัญของสิ่งแวดล้อม และมีหน่วยงานภาครัฐ องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน และองค์กรอิสระที่ทำงานด้านการสร้างความรู้ เจตคติ และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่เข้มแข็งมากขึ้น โดยได้ดำเนินการในด้านต่างๆ เช่น การฝึกอบรม การประชาสัมพันธ์ การให้ข้อมูลข่าวสาร การให้ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมแก่ประชาชนกิจกรรมหนึ่งในหลายรูปแบบ ที่ได้รับความสนใจมาก คือ กิจกรรมฝึกอบรม ที่จะส่งเสริมให้ประชาชนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางด้านความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติไปในทางที่พึงประสงค์ การฝึกอบรมจะใช้ช่วงเวลาเพียงสั้น ๆ ประมาณ 1-3 วัน ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ความรู้ มีเจตคติที่ดีในการเข้าไปแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมได้อย่างถูกต้อง โดยนำสิ่งแวดล้อมศึกษามาใช้เป็นกลไก ในการให้การศึกษเพื่อสร้างความรู้ เจตคติ และพฤติกรรม การปฏิบัติในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ที่เอื้อต่อสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน (กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2548: 280) การจัดตั้งหมู่บ้านโฮมสเตย์เพื่อการบริหารการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจะมีส่งผลให้ประชาชนและชุมชน มีเจตคติที่ดี พฤติกรรมการปฏิบัติเหมาะสม และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในหมู่บ้านพร้อมกับยังเป็นผู้ส่งผ่านสิ่งแวดล้อมศึกษาให้กับประชาชน และนักท่องเที่ยวที่เข้ามาสัมผัส แต่การนำวิธีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในชุมชนไปปฏิบัติอย่างได้ผลนั้น ผู้ปฏิบัติคือกลุ่มโฮมสเตย์ทุกคนต้องมีความรู้เจตคติโดยเฉพาะอย่างยิ่ง กลุ่มโฮม

สแต่ย์เพื่อการบริการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมต้องมีความรู้และมีเจตคติ และพฤติกรรม การปฏิบัติในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นพื้นฐานในการส่งเสริมและปลูกฝังให้ประชาชนและนักท่องเที่ยว มีเจตคติและพฤติกรรมการปฏิบัติในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในหมู่บ้านโฮมสเตย์และแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นการสร้างกระแสการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและ การให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงได้มีความสนใจศึกษา การพัฒนารูปแบบหมู่บ้านโฮมสเตย์เพื่อการ บริการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจังหวัด หนองบัวลำภู โดยศึกษารูปแบบโครงสร้างการ พัฒนาหมู่บ้านที่ให้การบริการการท่องเที่ยวแบบ โฮมสเตย์ จากหมู่บ้านแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ หมู่บ้านโคกโก่ง จังหวัดกาฬสินธุ์ บ้านหนองหัว จังหวัดกาฬสินธุ์ หมู่บ้านเกาะยวน้อย จังหวัด พังงา หมู่บ้านชาวผู้ไทย จังหวัดมุกดาหาร มา พัฒนาเป็นรูปแบบหมู่บ้านโฮมสเตย์เพื่อการ บริการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจังหวัด หนองบัวลำภู กรณีศึกษา หมู่บ้านห้วยทราย ตำบล หนองบัว จังหวัดหนองบัวลำภู

มีกระบวนการศึกษาและพัฒนา 6 ขั้นตอน คือ ขั้นสำรวจ ขั้นเตรียมการ ขั้นก่อร่างสร้าง กลุ่ม ขั้นการให้บริการ ขั้นเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และขั้นประเมินผล ที่สำคัญอย่างยิ่ง คือ ขั้นตอน การเตรียมการนั้น นอกจากการจัดวางแผนผัง การบริหารแล้ว ผู้วิจัยได้กำหนดการฝึกอบรม เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความรู้ เจตคติ และ พฤติกรรมการปฏิบัติในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม 4 ด้าน คือ ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ด้านการ จัดการขยะ ด้านอนุรักษ์พลังงาน ด้านการอนุรักษ์ วัฒนธรรม เพื่อนำมาใช้ฝึกอบรม กับกลุ่มโฮมสเตย์ ให้เป็นกลุ่มคนที่สามารถถ่ายทอดความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาให้กับนักท่องเที่ยว และประชาชน

ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทหมู่บ้านโฮมสเตย์เพื่อ การบริการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จังหวัดหนองบัวลำภู
2. เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบหมู่บ้าน โฮมสเตย์เพื่อการบริการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม จังหวัดหนองบัวลำภู
3. เพื่อศึกษาผลการพัฒนารูปแบบ หมู่บ้านโฮมสเตย์เพื่อการบริการการท่องเที่ยวเชิง อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จังหวัดหนองบัวลำภู

สมมติฐานของการวิจัย

1. กลุ่มโฮมสเตย์เพื่อการบริการการท่องเที่ยวจังหวัดหนองบัวลำภูมีด้านความรู้ เจตคติ และ พฤติกรรมการปฏิบัติในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หลังการฝึกอบรมมากกว่าก่อนการฝึกอบรม
2. กลุ่มโฮมสเตย์เพื่อการบริการการท่องเที่ยว จังหวัดหนองบัวลำภู ที่มีประสบการณ์ในการ จัดตั้งหมู่บ้านโฮมสเตย์เพื่อการบริการ การท่องเที่ยวต่างกัน มีผลสัมฤทธิ์ทางด้านความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมการปฏิบัติในการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม แตกต่างกัน

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ กลุ่มโฮมสเตย์เพื่อ การบริการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จำนวน 3 หมู่บ้าน ในจังหวัดหนองบัวลำภู

กลุ่มตัวอย่าง ในระยะที่ 1 เป็นการทำให้ ประชุม Focus Discussion นายกองค้การ บริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาองค์การบริหาร

ส่วนตำบล ผู้ใหญ่บ้าน กลุ่มโฮมสเตย์ ประชาชน ในหมู่บ้านห้วยทราย ตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู จำนวน 10 คน เลือกแบบ เจาะจง (Purposive Sampling) และในระยะที่ 2 เป็นสมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์เพื่อการบริการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จำนวน 3 หมู่บ้าน ในจังหวัดหนองบัวลำภู คัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ให้เหลือ 2 หมู่บ้าน และให้สมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์เพื่อการบริการการท่องเที่ยว จำนวน 2 หมู่บ้าน ในจังหวัดหนองบัวลำภู แต่ละหมู่บ้านเลือกแบบเจาะจง หมู่บ้านละ 15 คน รวม เป็นจำนวน 30 คน แยกเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการให้บริการโฮมสเตย์ 1-3 ปี และผู้ที่มีประสบการณ์ในการให้บริการโฮมสเตย์ 4-6 ปี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ชุดฝึกอบรม ประกอบด้วย 1.1 แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
- 1.2 แบบวัดเจตคติ ต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
- 1.3 แบบวัดพฤติกรรมการปฏิบัติในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
2. แบบสนทนากลุ่ม
3. แบบสัมภาษณ์
4. แบบสังเกต

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะที่ 1 ศึกษาและสำรวจสภาพและข้อมูลทั่วไป การดำเนินงานหมู่บ้านโฮมสเตย์เพื่อการบริการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในหมู่บ้านโฮมสเตย์ บ้านห้วยทราย ตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Method) ได้กำหนดประเด็นที่ศึกษา

ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบหมู่บ้านโฮมสเตย์เพื่อการบริการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีการศึกษาและพัฒนาทั้งหมด 6 ชั้นด้วยกัน คือ ชั้นที่ 1 ชั้นสำรวจ ชั้นที่ 2 การเตรียมการ ชั้นที่ 3 การก่อร่างสร้างกลุ่ม ชั้นที่ 4 เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ชั้นที่ 5 การให้บริการ ชั้นที่ 6 ประเมินผล ผู้วิจัยได้การวางแผนการศึกษาโดยออกแบบการวิจัยเป็นแบบวิธีผสม (Mixed Method) การวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ (Quantitative and Qualitative Research Method) ตามองค์ประกอบแต่ละขั้นตอน ดังนี้

ชั้นที่ 1 ชั้นสำรวจ

ขั้นตอนนี้เป็นการสำรวจเพื่อประเมินศักยภาพของชุมชนว่ามีความพร้อมที่จะสามารถพัฒนาเป็นหมู่บ้านโฮมสเตย์ได้เพียงใด มีต้นทุนทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และต้นทุนทางทรัพยากรสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างไร มีแนวทางการศึกษา ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลทุติยภูมิและเอกสารงานวิจัยเกี่ยวกับจังหวัดหนองบัวลำภู การจัดการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์จังหวัดหนองบัวลำภู ข้อมูลตำบล จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ และบุคลากรสถานที่ที่ต้องติดต่อประสานงาน และจัดเตรียมงบประมาณค่าใช้จ่าย ศึกษาเอกสาร ลงชุมชนสำรวจทรัพยากรสิ่งแวดล้อม แหล่งท่องเที่ยว ประเมินความพร้อมของประชาชน ประสานงานกับองค์กรภายในท้องถิ่นทั้งภาครัฐและภาคเอกชน วางแผนงานในการลงพื้นที่และพร้อมจัดเตรียมเอกสาร ในการเก็บข้อมูลในการลงพื้นที่ กล้องบันทึกภาพ เครื่องบันทึกเสียง และจัดเตรียมทีมงานผู้ช่วยการทำวิจัย

2. ลงพื้นที่ศึกษาสภาพหมู่บ้านโฮมสเตย์เพื่อการบริการการท่องเที่ยวบ้านห้วยทราย ตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู เพื่อเก็บข้อมูลตามหัวข้อต่อไปนี้

2.1 ศึกษาสภาพทั่วไปบ้านห้วยทราย ตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยการสังเกตและสำรวจสภาพทั่วไป และสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา พร้อมจัดเก็บข้อมูล บันทึกเสียง และบันทึกภาพ

2.2 ศึกษาสภาพทางสังคมบ้านห้วยทราย ตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม และจากการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้างกับกลุ่มเป้าหมาย พร้อมจัดเก็บข้อมูล และบันทึกภาพ

2.3 ศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจบ้านห้วยทรายตำบลหนองบัวอำเภอเมืองจังหวัดหนองบัวลำภูโดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม และจากการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้างกับกลุ่มเป้าหมาย พร้อมจัดเก็บข้อมูล บันทึกเสียงและบันทึกภาพ

2.4 ศึกษาสภาพทางวัฒนธรรมบ้านห้วยทรายตำบลหนองบัวอำเภอเมืองจังหวัดหนองบัวลำภูโดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม และจากการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้างกับกลุ่มเป้าหมาย พร้อมจัดเก็บข้อมูล บันทึกเสียงและบันทึกภาพ

2.5 ศึกษาสภาพทางธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและแหล่งท่องเที่ยวบ้านห้วยทรายตำบลหนองบัว อำเภอเมืองจังหวัดหนองบัวลำภู โดยการสำรวจ และจากการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้างกับกลุ่มเป้าหมาย พร้อมจัดเก็บข้อมูล บันทึกเสียงและบันทึกภาพ

ขั้นที่ 2 การเตรียมการ

ในขั้นตอนการเตรียมการที่สำคัญ มี 3 ประเด็น คือ 1) วางแผนการดำเนินงาน ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับทราบ 2) รับสมัคร

สมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์ 3) จัดการฝึกอบรม เรื่อง การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยเลือกประเภทของ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สำคัญใน ชุมชน 4 ด้าน คือ ด้านการอนุรักษ์ป่าไม้ ด้านการ จัดการขยะโดย ด้านการอนุรักษ์พลังงาน และ ด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรม ผู้วิจัยทำการสร้าง ชุดการฝึกอบรม และทำการฝึกอบรมประเมิน คุณภาพแยกตามประสบการณ์การให้บริการ การท่องเที่ยวกับกลุ่มโฮมสเตย์บ้านถ้ำกลองเพล ตำบลโนนทัน อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู และบ้านโฮมสเตย์บ้านห้วยเตือ ตำบลโนนทัน อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ก่อนนำมาฝึกอบรมกับสมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์บ้านห้วยทราย ตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู หลังจากนั้นเตรียมโครงสร้างบทบาทหน้าที่ของ บุคลากรและสมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์

ขั้นที่ 3 การก่อร่างสร้างกลุ่ม

หลังจากการจัดฝึกอบรมจะทำการจัด โครงสร้างการบริหารงานกลุ่มโฮมสเตย์บ้าน ห้วยทราย ตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัด หนองบัวลำภู กำหนดบทบาทหน้าที่และรับสมัคร สมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์ที่ต้องการให้บริการบ้าน พักแบบโฮมสเตย์เพื่อบริการ การท่องเที่ยวเชิง อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม พร้อมทำการประเมินบ้าน พักผู้ที่สมัครตามเกณฑ์ของมาตรฐานโฮมสเตย์ ไทย ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย โดยการ ตั้งคณะกรรมการจากหมู่บ้านโฮมสเตย์ที่ผ่าน การประเมินแล้ว และเจ้าหน้าที่ของการท่องเที่ยว และกีฬาจังหวัดหนองบัวลำภู เจ้าหน้าที่ สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จังหวัดหนองบัวลำภู เจ้าหน้าที่แหล่งท่องเที่ยวภู พานน้อย องค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู หลังจากประเมินแล้ว จัดทำเอกสารสารสนเทศ ประจำหมู่บ้าน

ขั้นที่ 4 เผยแพร่ประชาสัมพันธ์

จัดทำคู่มือ จัดทำสื่อ จัดทำป้าย ประชาสัมพันธ์ สัมครเครือข่ายการท่องเที่ยว จัดทำคู่มือรูปเล่ม แผ่นพับประชาสัมพันธ์ จัดทำข้อมูล ข่าวสาร สัมครเข้าร่วมเครือข่ายการท่องเที่ยวโดย ชุมชนระดับจังหวัดและระดับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประชาสัมพันธ์ เชิญชวนโดยใช้สื่อวิทยุชุมชน เพื่อเชิญชวนและประชาสัมพันธ์ให้กับนักท่องเที่ยว รับประทานและใช้บริการ

ขั้นที่ 5 การให้บริการ

วางแผนงานในการต้อนรับนักท่องเที่ยว วางแผนจัดกิจกรรมการให้บริการที่พัก อาหาร กำหนดแผนการท่องเที่ยว งบประมาณค่าใช้จ่าย กิจกรรมนำเที่ยว กิจกรรมนำเที่ยวใกล้เคียง โดยการประสานงานไปยังแหล่งท่องเที่ยวและโฮมสเตย์ใกล้เคียง ในการส่งต่อนักท่องเที่ยว

ขั้นที่ 6 ประเมินผลหมู่บ้านโฮมสเตย์

มีการประเมินผลภายในกลุ่ม 1) การประเมินภายในกลุ่มโฮมสเตย์ โดยแต่งตั้งคณะกรรมการในการประเมินทุก 2 ปี โดยใช้เกณฑ์ของการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดหนองบัวลำภู 2) การประเมินภายนอกโดยการส่งการขอรับการประเมินจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยผ่านการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดหนองบัวลำภู ถ้าผ่านการประเมินจะได้รับป้ายมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย ซึ่งจะต้องประเมินใหม่ทุก 2 ปี หากไม่ผ่านการประเมิน หรือไม่ต้องการขอรับการประเมินจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย หมู่บ้านโฮมสเตย์ยังสามารถดำเนินการได้ภายใต้ข้อกำหนดและระเบียบการของคณะกรรมการที่ร่วมกันกำหนดไว้

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเป็นแบบผสมวิธี (Mixed Method) ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ (Quantitative and Qualitative

Research Method) โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนของการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ ได้ดำเนินการ ดังนี้ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพในการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ข้อมูลที่ได้จากกลุ่มผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน กลุ่มโฮมสเตย์และเจ้าหน้าที่สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดหนองบัวลำภู เจ้าหน้าที่แหล่งท่องเที่ยวภูพานน้อย จังหวัดหนองบัวลำภูโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสังเกต สอบถาม และจดบันทึกนำไปวิเคราะห์ตามวิธีการเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เนื้อหาเป็นการพรรณนา

2. การวิจัยเชิงปริมาณ ได้ดำเนินการ ดังนี้

2.1 นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบความรู้ การวัดเจตคติ และการวัดพฤติกรรมการปฏิบัติในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ดังนี้

ชุดที่ 1 แบบทดสอบความรู้ ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เกณฑ์การให้คะแนน หากตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 คะแนน

ชุดที่ 2 แบบวัดเจตคติ ต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยวัดเจตคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีจำนวน 20 ข้อ

ชุดที่ 3 แบบวัดพฤติกรรมการปฏิบัติ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นแบบทดสอบวัดคุณลักษณะในการประเมินผล มีจำนวน 20 ข้อ

2.2 นำคะแนนที่ได้มาทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยก่อนเรียน (Pretest) กับคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน (Posttest) ของแบบทดสอบความรู้ แบบวัดเจตคติ และพฤติกรรมการปฏิบัติในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมโดยใช้ Paired t-test (จิระพรรณ สุขศรีงาม, 2536: 433)

2.3 นำคะแนนจากแบบวัดไปทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมทางเดียวแบบพหุนาม (One-Way MAN-

COCA) ในเรื่องสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนของแบบวัด Homogeneity of Variance Homogeneity of Variance-Covariance Matrices และ Homogeneity of Regression slope ซึ่งปรากฏว่าข้อมูลสอดคล้องกับข้อตกลงเบื้องต้นดังกล่าวทุกประการ

2.4 นำคะแนนที่ได้มาทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติทดสอบ F-test สำหรับการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมทางเดียวแบบพหุนาม (One-way MANCOVA)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาริบทหมู่บ้านโฮมสเตย์เพื่อการบริการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จังหวัดหนองบัวลำภู ผลการศึกษา พบว่า การศึกษาริบทหมู่บ้านโฮมสเตย์เพื่อการบริการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จังหวัดหนองบัวลำภู พบว่าโดยส่วนใหญ่แล้วในสภาพที่มีพื้นที่ส่วนใหญ่ตั้งอยู่บนที่ราบสูง ติดเทือกเขาภูพาน ภูมิศาสตร์เป็นป่าไม้และภูเขา ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ และประกอบอาชีพด้านการเกษตรทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ หาของป่า สภาพทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 1) ทรัพยากรน้ำ บ้านห้วยทรายมีลำห้วยทรายที่สำคัญของหมู่บ้าน ปัจจุบันสภาพดินเขินมีเพียงพอในการเกษตรชุมชน 2) ทรัพยากรป่าไม้ สภาพป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์มากกว่า 50 % ของพื้นที่ และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในหมู่บ้านโฮมสเตย์บ้านห้วยทราย ตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภูคือ 1) ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ชุมชนจะมีการจัดกิจกรรมอนุรักษ์ป่าไม้ในชุมชน และในบริเวณหมู่บ้านจะมีป่าชุมชนซึ่งชาวบ้านช่วยกันวางกฎระเบียบในการดูแลและรักษาป้องกัน 2) ด้านการจัดการขยะ ในระดับครัวเรือนนั้นสมาชิกหมู่บ้านโฮมสเตย์มีการจัดการขยะโดย

การใช้ชีวิตแบบเรียบง่ายนำทรัพยากรธรรมชาติที่มีในหมู่บ้าน เช่น ใบตอง มาใช้แทนถุงพลาสติกในการรองรับอาหาร และใช้ตะกร้าไม้ไผ่ที่ผลิตขึ้นเองในหมู่บ้าน 3) ด้านการอนุรักษ์พลังงาน บ้านเรือนในหมู่บ้านโฮมสเตย์ส่วนใหญ่จะปลูกต้นไม้ไม่ว่าจะเป็นไม้ดอก ไม้ประดับ หรือไม้ยืนต้น ทำให้มีอากาศร่มรื่น เย็นสบายช่วยลดพลังงานเครื่องทำความเย็น 4) การอนุรักษ์วัฒนธรรมชาวบ้าน ปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนของพุทธศาสนาสืบมา มีส่วนร่วมในการสืบทอดประเพณีที่สำคัญในหมู่บ้านร่วมกัน

2. ผลการพัฒนาารูปแบบหมู่บ้านโฮมสเตย์เพื่อการบริการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จังหวัดหนองบัวลำภู คือ การสำรวจ (Survey) สภาพสิ่งแวดล้อมในชุมชน การดำเนินงาน (Operations) วางแผนการดำเนินงาน และรับสมัครสมาชิกกลุ่ม โฮมสเตย์ จัดการฝึกอบรมกับองค์กรในชุมชน (Organization) เช่น ผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เจ้าหน้าที่สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เจ้าหน้าที่แหล่งท่องเที่ยวภูพานน้อย เพื่อประชาสัมพันธ์ (Relations) จัดทำข้อมูลข่าวสาร สมัครเข้าร่วมเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนระดับจังหวัดและระดับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อที่จะใช้ในการบริการ (Service) การให้บริการกิจกรรมนำเที่ยว กิจกรรมนำเที่ยวใกล้เคียง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายหมู่บ้านโฮมสเตย์ การทดลองเที่ยว หลักการกระบวนการยุทธวิธีรวมทั้งการประเมิน (Evaluation) การประเมินภายในกลุ่มโฮมสเตย์ โดยแต่งตั้งคณะกรรมการในการประเมินทุก 2 ปี และกิจกรรมที่ใช้ในหมู่บ้านโฮมสเตย์ทั้ง 4 ด้าน คือ การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ การจัดการขยะ การอนุรักษ์พลังงาน การอนุรักษ์วัฒนธรรม เป้าหมายเพื่อให้ประชาชน องค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เกิดความรู้ มี

เจตคติ และมีพฤติกรรมการปฏิบัติเพื่อการบริการ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

3. ผลการศึกษาและเปรียบเทียบความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมการปฏิบัติการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ก่อนฝึกอบรมและหลังฝึกอบรมของ

ประชาชน โดยรวม พบว่า ประชาชนโดยรวม มี คะแนนเฉลี่ยวัดความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมการ การอนุรักษ์โดยรวมและรายด้าน หลังเข้ารับการ ฝึกอบรมสูงกว่าก่อนเข้ารับการฝึกอบรม อย่างมี นัยสำคัญที่ระดับ .05 (ตาราง 1)

ตาราง 1 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมการปฏิบัติการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในการอบรมก่อนและหลังการอบรมปฏิบัติการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชน โดยรวม

ประเด็น	ก่อนอบรม (n=30)		หลังอบรม (n=30)		t	p
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
ความรู้เกี่ยวกับ การอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม	1. การอนุรักษ์ป่าไม้	1.73 (34.67)	.45	4.23 (84.67)	.43	-18.730 <.0001*
	2. การจัดการขยะ	1.80 (36.00)	.71	4.13 (82.67)	.35	-15.139 <.0001*
	3. การอนุรักษ์พลังงาน	1.80 (36.00)	.48	4.23 (84.67)	.43	-23.451 <.0001*
	4. การอนุรักษ์วัฒนธรรม	1.93 (38.67)	.69	4.57 (91.33)	.50	-20.077 <.0001*
	โดยรวม	7.27 (36.33)	1.68	17.17 (85.83)	.83	-29.099 <.0001*
เจตคติต่อการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม	1. การอนุรักษ์ป่าไม้	3.15 ⁽¹⁾	.34	4.40 ⁽²⁾	.28	-17.422 <.0001*
	2. การจัดการขยะ	3.19 ⁽¹⁾	.41	4.52 ⁽³⁾	.27	-15.820 <.0001*
	3. การอนุรักษ์พลังงาน	3.34 ⁽¹⁾	.27	4.47 ⁽²⁾	.21	-17.051 <.0001*
	4. การอนุรักษ์วัฒนธรรม	2.95 ⁽¹⁾	.31	4.57 ⁽³⁾	.20	-40.558 <.0001*
	โดยรวม	3.16 ⁽¹⁾	.18	4.48 ⁽²⁾	.10	-40.185 <.0001*

ประเด็น	ก่อนอบรม (n=30)		หลังอบรม (n=30)		t	p
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
พฤติกรรม การปฏิบัติใน การอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม	1. การอนุรักษ์ป่าไม้	2.99 ⁽¹⁾	.22	4.32 ⁽²⁾	.29	-22.170 <.0001*
	2. การจัดการขยะ	3.05 ⁽¹⁾	.17	4.50 ⁽²⁾	.23	-30.366 <.0001*
	3. การอนุรักษ์พลังงาน	2.80 ⁽¹⁾	.23	4.42 ⁽²⁾	.25	-31.729 <.0001*
	4. การอนุรักษ์วัฒนธรรม	2.99 ⁽¹⁾	.28	4.25 ⁽²⁾	.38	-15.469 <.0001*
โดยรวม	2.96 ⁽¹⁾	.12	4.37 ⁽²⁾	.16	-39.512 <.0001*	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

(...) ร้อยละของคะแนนเต็ม

(1) หมายถึง ระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.51-3.50)

(2) หมายถึง ระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.51-4.50)

(3) หมายถึง ระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.51-5.00)

4. ผลการศึกษาและเปรียบเทียบความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมการปฏิบัติการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ก่อนฝึกอบรมและหลังฝึกอบรมของ ประชาชนที่มีประสบการณ์ในการฝึกอบรม จำแนก ตามประสบการณ์ให้บริการโฮมสเตย์ พบว่า

ประชาชนที่มีประสบการณ์ในการบริการโฮมสเตย์ มีคะแนนเฉลี่ยวัดความรู้ เจตคติ และพฤติกรรม การอนุรักษ์โดยรวมและรายด้าน หลังเข้ารับการ ฝึกอบรมสูงกว่าก่อนเข้ารับการฝึกอบรม อย่าง มีนัยสำคัญที่ระดับ .05 (ตาราง 2)

ตาราง 2 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมโดยรวม และแยกเป็นรายด้านก่อนฝึกอบรมและหลังฝึกอบรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ของประชาชน ที่มีประสบการณ์ในการบริการโฮมสเตย์ระยะเวลา 1-3 ปี

ประเด็น	ก่อนอบรม (n=15)		หลังอบรม (n=15)		t	p
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
ความรู้เกี่ยวกับ การอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม	1. การอนุรักษ์ป่าไม้	1.67 (33.33)	.49	4.33 (86.67)	.49	-14.270 <.0001*
	2. การจัดการขยะ	1.67 (33.33)	.49	4.27 (86.00)	.46	-13.667 <.0001*
	3. การอนุรักษ์พลังงาน	1.67 (33.33)	.49	4.07 (84.00)	.26	-18.330 <.0001*
	4. การอนุรักษ์วัฒนธรรม	1.80 (36.00)	.56	4.27 (85.33)	.46	-12.854 <.0001*
โดยรวม	6.80 (34.00)	1.37	16.93 (84.67)	.88	-20.033 <.0001*	

ประเด็น	ก่อนอบรม (n=15)		หลังอบรม (n=15)		t	p	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.			
เจตคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	1. การอนุรักษ์ป่าไม้	3.06 ⁽¹⁾	.36	4.31 ⁽²⁾	.26	-8.879	<.0001*
	2. การจัดการขยะ	3.15 ⁽¹⁾	.39	4.63 ⁽³⁾	.24	-12.673	<.0001*
	3. การอนุรักษ์พลังงาน	3.23 ⁽¹⁾	.29	4.41 ⁽²⁾	.24	-10.510	<.0001*
	4. การอนุรักษ์วัฒนธรรม	2.96 ⁽¹⁾	.34	4.56 ⁽³⁾	.22	-27.325	<.0001*
	โดยรวม	3.10 ⁽¹⁾	.18	4.48 ⁽²⁾	.12	-27.165	<.0001*
พฤติกรรมการปฏิบัติในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	1. การอนุรักษ์ป่าไม้	3.00 ⁽¹⁾	.24	4.35 ⁽²⁾	.24	-18.140	<.0001*
	2. การจัดการขยะ	3.05 ⁽¹⁾	.09	4.48 ⁽²⁾	.15	-30.178	<.0001*
	3. การอนุรักษ์พลังงาน	2.79 ⁽¹⁾	.24	4.45 ⁽²⁾	.29	-23.098	<.0001*
	4. การอนุรักษ์วัฒนธรรม	3.00 ⁽¹⁾	.34	4.51 ⁽³⁾	.30	-11.655	<.0001*
	โดยรวม	2.96 ⁽¹⁾	.14	4.45 ⁽²⁾	.19	-26.177	<.0001*

5. ผลการศึกษาและเปรียบเทียบความรู้เจตคติ และพฤติกรรมการปฏิบัติการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ก่อนฝึกอบรมและหลังฝึกอบรมของประชาชนที่มีประสบการณ์ในการฝึกอบรม จำแนกตามประสบการณ์ในการบริการโฮมสเตย์ 4-6 ปี พบว่า ประชาชนที่มีประสบการณ์ในการ

บริการโฮมสเตย์ 4-6 ปีมีคะแนนเฉลี่ยวัดความรู้เจตคติ และพฤติกรรมการอนุรักษ์โดยรวม และรายด้าน หลังเข้ารับการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนเข้ารับการฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 (ตาราง 3)

ตาราง 3 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมโดยรวมและรายด้านก่อนฝึกอบรมและหลังฝึกอบรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมประชาชนที่มีประสบการณ์ในการบริการโฮมสเตย์ 4-6 ปี

ประเด็น	ก่อนอบรม (n=15)		หลังอบรม (n=15)		t	p	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.			
ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	1. การอนุรักษ์ป่าไม้	1.80 (36.00)	.41	4.13 (82.67)	.35	-12.486	<.0001*
	2. การจัดการขยะ	1.93 (38.67)	.88	4.00 (80.00)	.01	-9.057	<.0001*
	3. การอนุรักษ์พลังงาน	1.93 (38.67)	.46	4.40 (88.00)	.51	-14.929	<.0001*
	4. ด้านวัฒนธรรม	2.07 (41.33)	.80	4.87 (97.33)	.35	-16.039	<.0001*
	โดยรวม	7.73 (38.67)	1.87	17.40 (87.00)	.74	-20.805	<.0001*
เจตคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	1. การอนุรักษ์ป่าไม้	3.24 ⁽¹⁾	.30	4.49 ⁽²⁾	.27	-30.384	<.0001*
	2. การจัดการขยะ	3.24 ⁽¹⁾	.44	4.41 ⁽²⁾	.24	-10.649	<.0001*
	3. การอนุรักษ์พลังงาน	3.45 ⁽¹⁾	.22	4.52 ⁽³⁾	.15	-14.000	<.0001*
	4. การอนุรักษ์วัฒนธรรม	2.93 ⁽¹⁾	.28	4.57 ⁽³⁾	.20	-29.343	<.0001*
	โดยรวม	3.22 ⁽¹⁾	.17	4.50 ⁽²⁾	.07	-31.510	<.0001*
พฤติกรรมการปฏิบัติในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	1. การอนุรักษ์ป่าไม้	2.97 ⁽¹⁾	.21	4.29 ⁽²⁾	.34	-13.580	<.0001*
	2. การจัดการขยะ	3.05 ⁽¹⁾	.14	4.52 ⁽³⁾	.29	-17.393	<.0001*
	3. การอนุรักษ์พลังงาน	2.81 ⁽¹⁾	.22	4.39 ⁽²⁾	.22	-21.647	<.0001*
	4. การอนุรักษ์วัฒนธรรม	2.97 ⁽¹⁾	.23	3.99 ⁽²⁾	.26	-22.205	<.0001*
	โดยรวม	2.95 ⁽¹⁾	.12	4.30 ⁽²⁾	.08	-36.507	<.0001*

6. ผลการเปรียบเทียบ ความรู้ เจตคติ และ พฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ของ ประชาชนโดยรวมที่มีประสบการณ์ในการฝึกอบรมสิ่งแวดล้อมศึกษา จำแนกตามประสบการณ์ในการบริการ โฮมสเตย์ พบว่า ประชาชนที่มีประสบการณ์ในการบริการ โฮมสเตย์ 1-3 ปี มี

พฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมหลังการฝึกอบรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมากกว่าประชาชนที่มีประสบการณ์ 4-6 ปี ($p < 0.17$) แต่ประชาชนทั้ง 2 กลุ่มมีความรู้และเจตคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมไม่แตกต่างกัน ($p > 0.05$) (ตาราง 4)

ตาราง 4 การเปรียบเทียบความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมการปฏิบัติการณ์อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนที่มีประสบการณ์ในการบริการโฮมสเตย์แตกต่างกัน (MANCOVA)

สถิติทดสอบ	value	F	Hypothesis df	Error df	p.	Partial Eta Squared
Pillai's trace	.347	4.067	3.00	23.00	.019	.347
Wilks'lambda	.653	4.067	3.00	23.00	.019	.347
Hotelling's trace	.530	4.067	3.00	23.00	.019	.347
Roy'slargest root	.530	4.067	3.00	23.00	.019	.347

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

จากตาราง 4 พบว่า ประชาชนที่มีประสบการณ์ในการบริการโฮมสเตย์แตกต่างกัน หลังจากได้รับการฝึกอบรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมการปฏิบัติการณ์อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อทดสอบ Univariate Test พบว่าประชาชนที่มีประสบการณ์ดังกล่าว

แตกต่างกันมีเฉพาะพฤติกรรมการปฏิบัติการณ์อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน ($p < 0.017$) (ตาราง 12) โดยประชาชนที่มีประสบการณ์ในการบริการโฮมสเตย์ 1-3 ปี มีพฤติกรรมดังกล่าวมากกว่าประชาชนที่มีประสบการณ์ 4-6 ปี (ตาราง 2 และ 3)

ตาราง 5 การเปรียบเทียบความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมการปฏิบัติการณ์อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนที่มีประสบการณ์ในการบริการโฮมสเตย์แตกต่างกัน (MANCOVA)

Univariate Test							
ตัวแปรตาม	SOV	SS	df	MS	F	p	Partial Eta Squared
ความรู้โดยรวม	Contrast	.054	1	.054	1.163	.291	.044
	Error	14.068	25	.563			
เจตคติโดยรวม	Contrast	gE-006	1	gE-006	.001	.976	.000
	Error	.250	25	.010			
พฤติกรรมโดยรวม	Contrast	.232	1	.232	12.997	.001*	.342
	Error	.447	25	.018			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .017

อภิปรายผล

1. ผลการวิจัยพบว่า บริบทหมู่บ้านโฮมสเตย์เพื่อการบริการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จังหวัดหนองบัวลำภู โดยส่วนใหญ่แล้วในสภาพทั่วไปมีพื้นที่ส่วนใหญ่ตั้งอยู่บนที่ราบสูงติดเทือกเขาภูพาน ภูมิศาสตร์เป็นป่าไม้และภูเขา ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านการเกษตรทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ หาของป่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนิตดา เพ็ชรประยูร และ มานพ ชูนิล (2553: 3) พบว่า สภาพทั่วไปของหมู่บ้านไม้ดอกไม้ประดับ ปัจจุบันมีเกษตรกรที่ประกอบอาชีพปลูกไม้ดอกไม้ประดับทั้งสิ้น 831 ราย พื้นที่ 973 ไร่ ในจำนวน 8 ตำบล ของอำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก และจะมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ทั้งใน ด้านพื้นที่จำนวนเกษตรกร และการอนุรักษ์ทรัพยากรในด้านต่างๆ

2. ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนารูปแบบหมู่บ้านโฮมสเตย์เพื่อการบริการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จังหวัดหนองบัวลำภู ประกอบไปด้วยองค์ประกอบ 6 ด้านคือ การสำรวจ (Survey) สภาพสิ่งแวดล้อมในชุมชน ประเมินความพร้อมของประชาชน ประสานงานกับองค์กรภายในท้องถิ่นทั้งภาครัฐและภาคเอกชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนิตดา เพ็ชรประยูร และมานพ ชูนิล (2552: 4) พบว่า สภาพบ้านที่ใช้ในการจัดแหล่งที่พักอาศัยแบบโฮมสเตย์ในหมู่บ้านไม้ดอกไม้ประดับนั้น เกษตรอำเภอและชาวบ้านก็ได้ช่วยกันพิจารณาบ้านที่เหมาะสมในการจัดเป็นแหล่งที่พักอาศัยแบบโฮมสเตย์ บ้านทุกหลังมีสภาพบ้านที่เหมาะสม มีห้องให้ผู้มาพักอาศัยเป็นสัดส่วนมีเครื่องนอนพร้อม และมีสิ่งอำนวยความสะดวก ในการดำเนินงาน (Operations) วางแผนการดำเนินงาน และรับสมัครสมาชิกกลุ่ม โฮมสเตย์ จัดการฝึกอบรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนิตดา เพ็ชรประยูร

และมานพ ชูนิล (2552: 5) พบว่าความพร้อมและความเต็มใจของสมาชิกในหมู่บ้านทุกหลังที่จัดเป็นแหล่งที่พักอาศัยแบบโฮมสเตย์นั้นจะมีบรรยากาศในบ้านที่เรียบง่าย ไม่มีเสียงดังรบกวน ถึงแม้ว่าทุกหลังจะมีการขายพันธุ์ไม้ดอกไม้ประดับอยู่หน้าบ้าน ยกเว้นเฉพาะบ้านของเจ้าของแหล่งที่พักอาศัยแบบโฮมสเตย์หลังที่ 4 ที่ไม่ได้ขายพันธุ์ไม้ดอกไม้ประดับที่หน้าบ้านแต่มีการเพาะพันธุ์ไม้ดอกไม้ประดับไว้ขาย เนื่องจากบ้านอยู่เข้าไปในซอย ซึ่งการจัดแหล่งที่พักอาศัยแบบโฮมสเตย์ในหมู่บ้านไม้ดอกไม้ประดับนั้นบ้านทุกหลังมีความพร้อมในเรื่องห้องพักผ่อน และสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็น ส่วนความเต็มใจของสมาชิกในบ้านนั้นสมาชิกในบ้านมีความเต็มใจ กับองค์กรในชุมชน (Organization) เช่น ผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เจ้าหน้าที่สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เจ้าหน้าที่แหล่งท่องเที่ยวภูพานน้อย สอดคล้องกับ กานดา วาสะสิริ (2545: บทคัดย่อ) พบว่า ปัญหาเกิดจากองค์การบริหาร ส่วนตำบลยังขาดงบประมาณและบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลจึงควรเสนอให้รัฐบาลเพิ่มงบประมาณให้มากขึ้น หรือขอความช่วยเหลือและร่วมมือจากหน่วยงานอื่น และควรจัดอบรมในเรื่องของบทบาท อำนาจหน้าที่ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ควรส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนี้ให้แก่สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเพิ่มมากขึ้น เพื่อประชาสัมพันธ์ (Relations) จัดทำข้อมูลข่าวสารสมัครเข้าร่วมเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนระดับจังหวัดและระดับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนิตดา เพ็ชรประยูร และมานพ ชูนิล (2552: 7) พบว่าที่มีแหล่งที่พัก

อาศัยแบบโฮมสเตย์ทุกหลังจะมีป้ายสีเหลืองติดไว้ที่หน้าบริเวณบ้านเขียนคำว่า โฮมสเตย์ (Homestay) ซึ่งการประชาสัมพันธ์แหล่งที่พักอาศัยแบบโฮมสเตย์นั้นควรดำเนินการดังนี้ 1. จัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ตลอดถนนในหมู่บ้านไม้ดอกไม้ประดับ 2. จัดทำแผ่นพับประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง 3. ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ และอินเทอร์เน็ต 4. ประชาสัมพันธ์ในนามชมรมไม้ดอกไม้ประดับหรือเวลาที่มีการจัดงานการท่องเที่ยวอื่น ๆ 5. ประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านและผู้ที่พักอาศัยอยู่บริเวณใกล้เคียงหมู่บ้านไม้ดอกไม้ประดับได้ทราบกันเป็นอย่างดีถึงว่ามีแหล่งที่พักอาศัยแบบโฮมสเตย์ในหมู่บ้านไม้ดอกไม้ประดับเพื่อจะได้ช่วยประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลกับนักท่องเที่ยวหรือผู้ที่สนใจจะมาพักอาศัย และการบริการ (Service) การให้บริการกิจกรรมนำเที่ยว กิจกรรมนำเที่ยวใกล้เคียง หลักการกระบวนการยุทธวิธี สอดคล้องกับ กันทิมาลัย ริมพีชพันธ์ (2549: บทคัดย่อ) พบว่าการสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ขึ้น สำหรับราคาควรใช้กลยุทธ์การกำหนดราคาสำหรับผลิตภัณฑ์รวมเป็นชุดและกลยุทธ์การกำหนดราคาแตกต่าง เพื่อให้นักท่องเที่ยวมีทางเลือกที่เหมาะสมกับตัวเอง การจัดจำหน่ายควรเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายผ่านอินเทอร์เน็ตและตัวแทนการท่องเที่ยว สำหรับการส่งเสริมการตลาดควรเน้นการประชาสัมพันธ์และจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวรู้จักจังหวัดมุกดาหารมากขึ้น รวมทั้งการประเมิน (Evaluation) การประเมินภายในกลุ่มโฮมสเตย์ โดยแต่งตั้งคณะกรรมการในการประเมินทุก 2 ปี และกิจกรรมที่ใช้ในหมู่บ้านโฮมสเตย์ทั้ง 4 ด้านคือ การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ การจัดการขยะ การอนุรักษ์พลังงาน การอนุรักษ์วัฒนธรรม เป้าหมายเพื่อให้ประชาชน องค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เกิดความมั่ง

มีเจตคติ และมีพฤติกรรมปฏิบัติเพื่อการบริการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ รัชณี เพ็ชรช้าง (2555: 101) พบว่ารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวที่เหมาะสมคือ การจัดการท่องเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เน้นการศึกษาวิถีชีวิตและธรรมชาติ โดยได้รับความร่วมมือจากองค์กรท้องถิ่นและชุมชน และ เน้นกิจกรรมที่หลากหลายให้เหมาะสมกับความต้องการ และวัยของนักท่องเที่ยว รวมทั้งได้เส้นทางท่องเที่ยวที่เอื้อ ประโยชน์กับทั้งสองหมู่บ้าน และมีหลากหลายกิจกรรมให้ เลือกตามความสนใจ เช่น เป็นแบบผจญภัย จะมีกิจกรรมนั่งรถอีโหมบชมทัศนียภาพ การนั่งเรือชมเจดีย์กลางน้ำ การ เล่นน้ำตก หรือแบบสุขภาพ จะมีกิจกรรมปลูกต้นไม้เป็นที่ ระลึก การปลูกและเก็บพืชในสวนสมุนไพร การนวดคลาย เส้นและนวดประคบด้วยสมุนไพร นอกจากนี้ยังจัดอบรม เพื่อเสริมศักยภาพให้กับชุมชนให้เหมาะสมกับความต้องการของนักท่องเที่ยว เช่น การอบรมหลักสูตรยกระดับฝีมือการให้บริการที่พักโฮมสเตย์ ซึ่งได้รับความร่วมมือ และสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงาน จังหวัดอุดรธานี และวิทยากรจากมหาวิทยาลัยราชภัฏ อุดรธานี เน้นการปฏิบัติตนในการเป็นเจ้าบ้านที่ดี การเป็นมัคคุเทศก์นำเที่ยวหมู่บ้านตามวิถีชีวิต การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การอบรมเชิงปฏิบัติการ นวดแผนโบราณด้วยสมุนไพร โดยความร่วมมือของโรงพยาบาล พิชัย อำเภอพิชัย จังหวัดอุดรธานี ในการให้ความรู้และฝึก ปฏิบัติจริง การทำอาหารตามธาตุเจ้าเรือน และการออกกำลังกายทำฤๅษีดัดตน นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างหมู่บ้านประมงห้วยเจริญกับหมู่บ้านน้ำใส ในการจัดการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ ก่อให้เกิดเส้นทาง การท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติลำน้ำน่าน ที่เอื้อประโยชน์ทั้งสองหมู่บ้าน ใน 2 เส้นทาง

3. ประชาชนโดยรวมและจำแนกตามประสบการณ์ในการบริการโฮมสเตย์หลังเข้ารับการอบรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมการปฏิบัติการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้นจากก่อนการอบรม ($p < .05$) อาจเนื่องมาจากกระบวนการจัดฝึกอบรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การรับฟังการบรรยาย ศึกษาจากวิทยุทัศน์ การเรียนรู้จากเกมและนันทนาการ และกิจกรรมเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ ทำให้มีความรู้เพิ่มขึ้นและมีเจตคติที่ดีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม นำไปสู่การเกิดความตระหนักถึงผลกระทบของการทำลายสิ่งแวดล้อม ต่อการนำธุรกิจบริการโฮมสเตย์ จึงนำไปสู่การมีพฤติกรรมการปฏิบัติการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมากขึ้นมากกว่าก่อนเข้ารับการอบรม

4. ประชาชนที่มีประสบการณ์ในการบริการโฮมสเตย์ 1-3 ปี มีพฤติกรรมการปฏิบัติการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หลังการอบรมมากกว่าประชาชนที่มีประสบการณ์ในการบริการโฮมสเตย์ 4-6 ปี ($p < .017$) คงเนื่องจากประชาชนที่มีประสบการณ์ในการบริการโฮมสเตย์น้อยกว่า หลังจากรับการฝึกอบรมมีทั้งความรู้ และเจตคติที่ดีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เกิดความตระหนักถึงผลกระทบของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่มีต่อการนำธุรกิจการให้บริการโฮมสเตย์อย่างยั่งยืน จึงเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในทางที่ดีขึ้นมากกว่าประชาชนที่มีประสบการณ์ดังกล่าวมากกว่า ซึ่งถึงแม้ว่าจะมีความรู้และเจตคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมไม่ต่างจากประชาชนที่มีประสบการณ์น้อยกว่า แต่มีความตระหนักในคุณค่าของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และผลกระทบต่อธุรกิจจัดบริการโฮมสเตย์

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ควรสนับสนุนการสร้างเครือข่ายของประชาชนที่มีประสบการณ์ในการฝึกอบรม โดยรวมและจำแนกตามประสบการณ์ในการบริการโฮมสเตย์ที่มีแนวคิดคล้ายคลึงกัน เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการดำเนินกิจกรรมการบริการโฮมสเตย์ในแต่ละแห่ง

1.2 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับสูงขึ้นจึงควรส่งเสริมให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้มีบทบาทในการเผยแพร่ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสู่บุคคลอื่น ครอบครัว และชุมชนอื่นๆ ด้วย

1.3 การพัฒนาความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ควรทำการศึกษาทดลองโดยให้กลุ่มตัวอย่างทั้งเพศหญิงและเพศชาย การวางแผนจัดกิจกรรมควรมีการจัดกิจกรรมโดยใช้กิจกรรมนันทนาการ เช่น เพลง และควรส่งเสริมให้ประชาชนที่มีประสบการณ์ในการบริการโฮมสเตย์ มีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรม

2. สำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หรือตัวแปรอื่นๆ ที่มีความสัมพันธ์กับความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เช่น การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ตัวแบบทางสังคม พฤติกรรมการรับข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

2.2 ควรมีการศึกษาความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หรือตัวแปรอื่นๆ ที่มีความสัมพันธ์กับความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ของกลุ่มตัวอย่างอื่นๆ

2.3 ควรมีการสร้างกิจกรรมสิ่งแวดล้อม

ศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หรือตัวแปรอื่นๆที่หลากหลาย ที่มีความสัมพันธ์กับความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยใช้เทคนิคอื่นๆ เพื่อให้มีวิธีการที่หลากหลายขึ้น เช่น เทคนิคการใช้หลักธรรมทางศาสนา

2.4 ควรมีการสร้างกิจกรรมการพัฒนาความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หรือตัวแปรอื่นๆ ที่มีความสัมพันธ์กับความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ด้านอื่นๆ เพิ่มเติมเพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่เกิด

ขึ้นในปัจจุบันได้อย่างครอบคลุม เช่น ทรัพยากรน้ำทรัพยากรดิน และทรัพยากรแร่ธาตุทรัพยากรมนุษย์ เป็นต้น

2.5 ควรนำเทคนิคการวิจัยเชิงคุณภาพมาศึกษาความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หรือตัวแปรอื่นๆ ที่มีความสัมพันธ์กับความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กับชาวบ้านประชาชนในท้องถิ่น เพื่อหาแนวทางการส่งเสริมพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2548). **สำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. รายงานสถานการณ์ คุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2548.** กรุงเทพฯ: อัมรินทร์พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- กานดา วาสะสิริ. (2545). **ความรู้ เจตคติ และบทบาทของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดราชบุรี.** วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. ศึกษาศาสตร์สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.
- จีระพรรณ สุขศรีงาม. (2536). **ชีวิตที่ดีเบื้องต้น (ฉบับปรับปรุง).** คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
- ชนัดดา เพ็ชรประยูร และมานพ ชูนิล. (2553). **ทัศนคติในการทำโฮมสเตย์ของชาวบ้าน: ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านไม้ดอกไม้ประดับจังหวัดนครนายก.** ภาควิชามนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- ฐิติ ฐิติจำเริญพร, นุชรี กิมสุวรรณและคณะ. (2551). **การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศรูปแบบโฮมสเตย์ในบริบทของนักท่องเที่ยวและชุมชน.** รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ ระยะที่ 2. อัดสำเนา.
- ดรชณี เอ็มพันธ์ และสุรเชษฐ ชาญธมมาศ. (2539). **การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์.** นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- บุญชม ศรีสะอาด. **การวิจัยเบื้องต้น.** พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น, 2545.
- รัชณี เพ็ชรช้าง. (2555). **รูปแบบการจัดการท่องเที่ยว อุทยานแห่งชาติลำน้ำน่าน อำเภอท่าปลาจังหวัดอุตรดิตถ์ โดยความร่วมมือขององค์กรท้องถิ่น และชุมชน.** คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่.

- รชพร จันทร์สว่าง. (2546). การจัดการทรัพยากรท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สำนักงานจังหวัดหนองบัวลำภู. (2549). วัฒนธรรมพัฒนาการประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา
จังหวัดหนองบัวลำภู. ฉะเชิงเทรา: โรงพิมพ์ประสานมิตร.
- Palmer, A. and Neal, J.K. (1990). Environmental Education in the Primary School. Oxford:
Basil Blackwell.